

پول شویی: تعاریف ، تاریخچه و ماهیت

تعاریف عمومی :

- پول شویی فعالیتی غیرقانونی است که در طی انجام آن، عواید و درآمدهای ناشی از اعمال خلاف قانون، مشروعیت می یابد. به عبارت دیگر پولهای کثیف ناشی از اعمال خلاف قانون به پولهای تمیز تبدیل گردیده و در بدنه اقتصاد جایگزین می شود.
- پول شویی به مشروع جلوه دادن پولهایی که از راههای غیر قانونی و نامشروع بدست می آیند با استفاده از روشهایی که باعث پنهان شدن منشاء غیر قانونی آن پولها می شوند، گفته می شود.

تاریخچه اصطلاح :

پولشویی به عنوان یک جرم حدود سه دهه سابقه دارد و عملاً از دهه ۱۹۸۰ و اساساً در مورد قاچاق داروهای روان گردان و مواد مخدر مطرح گردید. ولی سابقه پولشویی و مباحث مربوط به آن بیش از این است. درباره واژه پولشویی به عنوان یک جرم، چندین دیدگاه و نظریه متفاوت وجود دارد:

یک نظریه معتقد است که این لغت ریشه در قرن بیستم دارد، و به زمانی که قمار در ایالات متحده ممنوع شد باز میگردد. در دهه ۱۹۳۰ میلادی سران مافیای آمریکایی مبالغ عظیم نقدی حاصل از فحشا، قمار، قاچاق مشروبات الکلی و اخاذی بدست می آوردند و نیاز به منابعی داشتند تا درآمدهای خود را مشروع جلوه دهند.

یکی از راه‌های رسیدن به این هدف، سرمایه‌گذاری و خرید واحدهای تجاری و امتزاج اموال مشروع و غیرمشروع بود؛ برای این مقصود دستگاه‌های سکه‌ای رختشویی انتخاب شدند که به دلیل امتیازات ویژه‌ای از قبیل رواج بین عموم، درآمد نقدی حاصل از آن و از همه مهمتر نامشخص بودن میزان درآمد این دستگاه‌ها، مورد توجه گانگسترهایی مانند آلکاپون قرار گرفت تا ظاهری مشروع و قانونی برای فعالیت‌های غیر قانونی و پول‌های حاصله از این فعالیت‌ها بدهد. بعدها نیز این اشخاص علیرغم ارتکاب جرایم متعدد، به کمک وکلا و مشاورین حقوقی زبردست تنها از نقطه نظر فرار مالیاتی محکوم شدند.

رابط پیتزا : روشی بود که مافیا برای جابجایی هرویین از شغل پیتزا فروشی سوءاستفاده می‌کردند. و از این طریق درآمدهای زیادی کسب می‌کردند و برای گم کردن منشاء پول آن را به بانک‌های سوییس منتقل می‌کردند. این گروه مافیایی، در بین سال‌های ۱۹۷۵ تا ۱۹۸۴ توانستند ۱.۶ میلیارد دلار مواد مخدر وارد آمریکا نمایند. گروهی از عوامل کلیدی باند فوق در فرودگاه پالرمو در حالی که سعی می‌کردند پول نقد زیادی را خارج کنند دستگیر شدند.

نظریه‌ای دیگر، دلیل رواج واژه پولشویی را فرایندی می‌داند که در آن پول کثیف و غیر قانونی با عبور از صافی‌های پولی و مالی مختلف و نقل و انتقالات پیچیده و تودرتو شسته شده و ظاهری تمیز به خود می‌گیرد. در این حالت ردیابی ریشه‌های اصلی آن به مراتب دشوارتر می‌شود. اصطلاح پولشویی نخستین بار در جریان رسوایی واترگیت در اواسط دهه هفتاد توسط مشاور حقوقی نیکسون رئیس جمهوری وقت ایالات متحده آمریکا مطرح گردید.

در نظریه‌ای که استرلینگ سیگریو مطرح کرده است تاریخچه پولشویی به ۳۰۰۰ سال قبل برمیگردد که بازرگانان دارایی خود را از حکامی که ثروتشان را تصاحب کرده و خودشان را نابود می‌کردند، پنهان می‌نمودند. تجار چینی علاوه بر مخفی کردن اموالشان از حکومت، ثروتشان را نیز جابجا می‌نمودند.

بدین طریق مخفی نمودن پول یا دارایی برای محفوظ نگهداشتن آن از مصادره توسط دولت یا پرداخت خراج، سابقه ای طولانی دارد و بعضی کارشناسان بر این عقیده هستند که صنعت بانکداری برون مرزی و پدیده فرار از مالیات همینگونه بوجود آمده است، به عبارت دیگر پدیده پولشویی به گونه ای با تاریخ تجارت و بانکداری عجین شده است.

نظریه دیگر، سابقه پولشویی و مطرح شدن آن در سطح بین المللی را در پی دزدیده شدن بیش از ده میلیارد دلار از درآمد کشور زئیر توسط رئیس جمهوری وقت، موبوتو و همچنین دزدیده شدن حدود شش میلیارد دلار از کشور نیجریه توسط آباچا، می داند. پولشویی به عنوان یک جرم در مورد عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر و داروهای روان گردان مورد توجه کشورهای غربی قرار گرفت. این امر به دلیل آگاهی کشورهای مزبور از سودهای کلان حاصل از این فعالیت مجرمانه و نگرانی آنها درباره گسترش مصرف مواد مخدر در جوامع غربی بود.

به هر حال، جنایتکاران همواره به مشاغلی روی آورده اند که منافع بیشتری داشته باشد. آنها در این مسیر موسسات حقوقی و شیوه های حسابداری بنا کرده و سعی کرده اند در بانکها، موسسات مالی، موسسات خدمات حرفه ای نظیر حسابرسان خبره و حتی دولتها نفوذ نمایند.

تعریف پولشویی :

پولشویی طبق تعریف " سازمان پلیس کیفری "، عبارت است از هر نوع عمل یا اقدام به عمل، برای مخفی کردن یا تغییر ظاهر و هویت عواید نامشروع، به طوری که وانمود شود از منابع قانونی سرچشمه گرفته است.

روون بوسورت و گراهام سالت مارش نویسندگان کتاب " پول شویی "، در تعریف پولشویی بیان داشته اند :

((پولشویی عبارت است از راههایی که با توسل به آنها منابع نقدی به دست آمده از راههای نامشروع را زیر پوشش های فریبنده قرار داده و آن را به گونه ای دیگر جلوه گر ساخته تا بدین طریق تغییر شکل پیدا نموده و ماهیت عایدات ناشی از اعمال مجرمانه پنهان گردد)).

در " **دستورالعمل جامعه اروپایی** " مصوب مارس ۱۹۹۰ تعریف پولشویی به صورت زیر است :

تبدیل یا انتقال یک دارایی ، با علم به اینکه از فعالیتهای مجرمانه به دست آمده باشد ، به منظور پنهان داشتن یا گم کردن رد منشا غیر قانونی آن دارایی ، یا کمک به شخصی که مرتکب چنین جرمی شده است برای گریز از پیامدهای قانونی جرم مزبور.

تعریف پولشویی در " **پیمان نامه شورای اروپا** " مربوط به نشست آگوست ۱۹۹۰ استراسبورگ تکمیل شده و موارد زیر به تعریف ارائه شده در دستورالعمل جامعه اروپا افزوده شد : ((تحصیل ، تملک یا استفاده از داراییهای به دست آمده از منابع غیر قانونی و نیز هرگونه مشارکت ، مباشرت ، دسیسه چینی برای ارتکاب ، اقدام به ارتکاب یا کمک ، ترغیب ، تسهیل و پنهان کاری هرگونه جرم مرتبط با پولشویی)) .

در متن " **مقررات بانک مرکزی در پیشگیری از پولشویی** " اینگونه تعریف شده است :

۱-تحصیل و نگهداری یا استفاده از مالی که به طور مستقیم یا غیر مستقیم در نتیجه ارتکاب جرم حاصل شده است .

۲-معاونت با شخص یا اشخاص دیگر به منظور تبدیل یا انتقال مالی که به طور مستقیم یا غیر مستقیم در نتیجه ارتکاب جرم حاصل شده است .

پولشویی روشی در معاملات مالی است که در آن ماهیت ، منبع و یا مقصد پول شفاف نبوده و پنهان می باشد در حقیقت ، یکی از مهمترین روشهای اقتصاد زیر زمینی بشمار می رود . در گذشته مفهوم ((پولشویی)) صرفاً در مورد آن دسته از معاملات مالی اعمال می گردید که در ارتباط با ((جرائم سازمان یافته)) مانند قاچاق مواد

مخدر و یا فعالیتهای مافیایی بودند اما امروزه مفهوم ((پولشویی)) کاربرد وسیعتری داشته و در برگیرنده کلیه معاملات مالی است که ارزش دارائیهای آن حاصل از فعالیتهای غیر قانونی از جمله فرار از مالیات و یا حسابرسی نادرست باشد. همزمان با پیچیدگی فزاینده جرائم مالی ، لزوم ارائه راهکارهای هوشمند در مقابله با جرائم مالی و تروریسم بیش از پیش احساس می شود .

جرایم منشاء پولشویی :

گروه کاری اقدام مالی برای مبارزه با پولشویی (FATF) در گزارش ۱۹۹۵/۱۹۹۶ ، قاچاق مواد مخدر و جرایم مالی را بعنوان اصلی ترین منابع عواید غیر قانونی ذکر کرد .

طبق نظر این سازمان ، جرایم منشاء پولشویی عبارتند از :

۱) شرکت در گروه های جنایی سازمان یافته ،

۲) تروریسم از جمله تأمین مالی تروریسم ،

۳) قاچاق انسان و قاچاق مهاجر ،

۴) قاچاق مواد مخدر ،

۵) قاچاق کالا ،

۶) استثمار جنسی ،

۷) قاچاق اسلحه ،

۸) قاچاق اشیاء مسروقه،

۹) فساد و رشوه ،

۱۰) جعل و رشوه ،

۱۱) پول تقلبی

۱۲) سرقت هنری

۱۳) جرایم محیط زیستی

۱۴) قتل و وارد نمودن جراحات شدید به بدن ،

۱۵) آدم ربایی و گروگان گیری ،

۱۶) دزدی ،

۱۷) اخاذی ،

۱۸) جعل اسناد ،

۱۹) دزدی دریایی ،

۲۰) خیانت در امانت

- ویژگیهای جرم پول شویی :

پولشویی فرایندی پیچیده ، مستمر ، دراز مدت و گروهی است که به طور معمول در مقیاس بزرگ انجام می شود و می تواند از محدوده جغرافیایی - سیاسی یک کشور فراتر برود و به موجب آن پول کثیف حاصل از ارتکاب جرم تغییر شکل می یابد و به صورت مشروع و قانونی در می آید ، به نحوی که منشاء مجرمانه آن از لحاظ ردیابی مشکل می شود ، از آنجا که انگیزه مالی مهمترین انگیزه ارتکاب جرم است ، جلوگیری از کسب درآمد نامشروع ، یکی از ضروریات سالم سازی اقتصاد است و افراد را به سمت کسب درآمد حلال و قانونی سوق می دهد. از جمله ویژگی های پولشویی عبارت است از :

۱) پولشویی جرم ثانویه است . برای ارتکاب این جرم باید جرم دیگری از قبیل قاچاق مواد مخدر ، آدم ربایی ، فروش اعضای بدن و غیره اتفاق بیافتد . ماهیت ثانویه این جرم سبب شده اذهان عمومی جامعه نسبت به آن زیاد حساس نباشد.

۲) پولشویی جرمی سازمان یافته است . سازمان یافته بودن این جرم بعد دیگری از مشکل تعقیب مجرمین را بدنبال می آورد . بطور مثال دزد یا قاتلی که بصورت انفرادی عمل میکند با پیگیری های پلیسی و قضایی

دستگیر میشود ولی در جرم پولشویی مسئولین با سازمانهای مجهزی روبرو هستند که سطوح مختلف سازمان از عاملین ساده (مثلاً خرده فروش مواد مخدر) ، افراد واسطه ماهر تا افراد تحصیل کرده و متخصص را در بر می گیرد . بنابراین با دستگیری یک مجرم ، افراد دیگر به راحتی به کار خود ادامه داده و کار را برای مجریان قانون مشکل می نمایند .

۳) پولشویی جرمی فراملی است . پولشویی لزوماً در یک محدوده جغرافیایی خاص یا در مرزهای حاکمیت یک کشور اتفاق نمی افتد . سازمان یافته بودن این جرم به عبور از مرزها برای انجام پولشویی کمک می کند و برای مرتکبین این جرم ، دهکده جهانی معنا می یابد با این ویژگی اهمیت همکاری های بین المللی و نقش سازمانهای بین المللی برای هماهنگی کشورها برای مقابله با آن روشن میگردد .

۴) پولشویی جرم فرهیختگان است . در سازمانهای جنایی برای انجام مراحل نهایی پولشویی از افراد متخصص از جمله حسابداران ، حقوقدانان ، وکلا و کارمندان بانک استفاده می شود . طبیعت این جرم این است که برای تمیز جلوه دادن درآمدهای حاصل از جنایت ، از سازمانهای آبرومندی مانند بانکها و متخصصین بانکی ، دفاتر وکالت و حسابرسی استفاده شود .

۵) عنوانی جدید است : پولشویی مشمول هیچ یک از عناوین سابق نخواهد شد این جرم یک عنوان جدید است و بایستی برای عقوبت آن یک عنوان جدید در ساختار کیفری ایجاد نمود .

۶) مسائل خرد را شامل نمی شود : برخی تصور می کنند می توان جرایم خرد مثل فروش اموال مسروقه را در لفافه پولشویی جای داد ، ولی پولشویی معنای وسیع تری دارد و مشروع جلوه دادن چنین مسائلی خردی در دایره آن جای نخواهد گرفت . همانگونه که گفتیم در تعریف آن وجود یک سازمان یافتگی نیز ضروری است و این مساله باعث جداشدن پولشویی از جرایم مذکور می گردد.

۷) جرمی مستمر است : برعکس جرایم ساده ، جرم پولشویی یک جرم دنباله دار و مستمر است . تطهیر پول دارای یک پروسه است و این فرایند بایستی طی گردد . بدون طی آن نمی توان عنوان مجرمانه مذکور را به این واقعه نسبت داد.

۸) ابعاد مختلفی دارد : علاوه بر بعد قضایی ، ابعاد اقتصادی ، سیاسی و اخلاقی را نیز می توان برای آن برشمرد .

- انواع پولشویی :

چهار گونه پولشویی قابل شناسایی است :

۱- پولشویی درونی : شامل پولهای کثیف که از فعالیت مجرمانه و در داخل خاک یک کشور حاصل می شود که در همان کشور شسته می شود .

۲- پولشویی صادر شونده : شامل پولهای کثیف بدست آمده از فعالیت مجرمانه که در داخل خاک یک کشور کسب و در خارج از آن کشور تطهیر می شود .

۳- پولشویی بیرونی : شامل پولهای کثیف بدست آمده از فعالیت مجرمانه انجام شده در سایر کشورها که در خارج نیز شسته می شود .

۴- پولشویی وارد شونده : شامل پولهایی که از فعالیت مجرمانه در سایر نقاط بدست آمده و در داخل خاک یک کشور مورد نظر شسته می شود .

جرم انگاری پولشویی :

جرایم منشاء جرم پولشویی در نقاط مختلف دنیا متفاوت است . این به آن دلیل است که فقط عایدات ناشی از جرم ها می توانند پول شویی شوند. همچنین ، خیلی از کشورها طبقه بندی جرم هایی که برای اهداف پولشویی به کار می روند را محدود کرده اند. به همین دلیل در بعضی کشورها هر جرمی که اگر فرد را محاکمه کنند و زندانی نمایند جرم مستند به حساب می آید. در بعضی دیگر از کشورها افرادی که سعی کنند عایدات ناشی از جرم را در خارج از کشور پول شویی کنند، تحت تعقیب قانونی قرار می گیرند مشروط براینکه آن جرم در هر دو کشور جرم محسوب شود.

در اکثر کشورهایی که برای پول شویی قانون دارند، فرد می تواند برای پولشویی درآمدهای که فردی دیگر از یک جرم به دست آورده است، گناهکار محسوب شود. خیلی از کشورها قوانینی دارند که می گوید پولشویی یک قانون شکنی مداوم است و ارتباطی به زمان و تاریخ جرم مستند ندارد. همچنین خیلی از کشورها اخیراً به دو طریق عمده قوانین خود را در این رابطه تغییر داده اند: اول اینکه در صورت وجود دلیل منطقی برای ظن ، بندی را برای مجرم شناختن فرد برای پول شویی قرار داده اند. دوم اینکه بندی را قرار داده اند که به موجب آن شرکت در معاملات پول شویی که در آن فردی دیگر که در نظر داشته است پول را برای ارتکاب به یک جرم مصرف کند، جرم محسوب شود.

چه کسی پول شویی می کند؟

واضح است که پولشویان اصلی همان مجرمان هستند. اما بطور کلی پولشویان کسانی هستند که یا خود اعمال خلاف را انجام داده و پولهای بدست آمده از آن را تمیز می کنند و یا پولهای کثیف را بطور آگاهانه و یا

ناآگاهانه در سیستم مالی و اقتصادی کشور وارد می کنند. بنابراین اشخاصی چون بانکها، وکلا و حسابرسان ممکن است آگاهانه یا بدون آگاهی مرتکب جرم پولشویی شوند.

در بسیاری از کشورها، افراد دیگری به جز مجرمین هم می توانند به خاطر تملک این عایدات جزء پول شویان به حساب بیایند. مانند همسر، نزدیکان و اقوام مجرم، که می دانند یا ظن می برند که فرد از عایدات جرم برای خرید خانه، ماشین یا پرداخت بدهی استفاده می کند. آخرین طبقه پول شویان افرادی هستند که برای طرح نقشه به مجرم کمک می کند، حتی اگر خود در آن مداخله نداشته باشد، مانند حسابداری که فرار از پرداخت مالیات را پیشنهاد می دهد، می تواند یک پولشوی به حساب آید.

در سراسر جهان قوانینی در حال تصویب است که دلان اتومبیل، متصدیان مزایده، جواهر فروش ها و افرادی که کالای بسیار پر قیمت معامله می کنند را وارد سیستمی کنند که بتوانند به طرق مختلف مشتریان خود را شناسایی کنند. بنابراین در این شغل ها، متصدیان باید آموزشهای لازم برای شناسایی پول شویان را کسب نمایند.

چرا بعضی ها پول شویی می کنند؟

پولشویی عموماً شامل مجموعه ای از مبادلات و معاملات چندگانه است که برای پنهان کردن منبع داراییهای مالی مورد استفاده قرار می گیرد. مجرم از طریق پولشویی می کوشد عواید پولی حاصل از فعالیت های غیرقانونی را به وجوهی با منشا ظاهراً قانونی تبدیل کند.

سه دلیل برای همکاری افراد تبهکار مثل قاچاقچیان مواد مخدر با افراد فاسد و مجرمان اقتصادی جهت پولشویی وجود دارد.

۱- میزان پول زیاد، خود دلیل و مدرکی برای جرم آنهاست؛

۲- پول نقد زیاد نیاز به مراقبت شدید دارد؛

۳- انتقال پول نقد در حجم زیاد، سخت است.

البته پول نقد در ابعاد قابل کنترل، می تواند مزیت هایی داشته باشد، از جمله این که: به سختی مورد ردیابی قرار می گیرد و می تواند به آسانی مورد استفاده قرار گیرد. اما به هر حال، معایب آن بیشتر از مزایای آن است. مخصوصاً پول نقدی در حجم بسیار زیاد که در نتیجه اقدامات مجرمانه، به وجود آید.

بی توجهی به افرادی که از اسباب و تجهیزات پولشویی استفاده می کنند، همانا قاعده اساسی ایجاد جرم پولشویی است. به عبارت دیگر یکی از عواملی که باعث ایجاد و انتشار جرم پولشویی شده است عدم توجه به نحوه عملکرد عاملان اینگونه جرائم است.

افرادی که از پرداخت مالیات فرار می کنند، پول شویی می کنند تا بتوانند در مورد منشاء پولشان دروغ بگویند یا پولشان را در بانک معمولاً به نام فرزندان یا پدر و مادر پنهان می کنند. یا خیلی راحت خارج از آن بخش از اقتصاد که مستندات برای همه معاملات وجود دارد عمل می کنند. چند بار تاحالا به شما پیشنهاد تخفیف در

ازای اینکه رسید نگیرید داده اند؟

پولشویی؛ مفهوم، آثار و سیاست جنایی در ایران

تعریف پولشویی در قانون مبارزه با پولشویی ایران

طبق تعریف " بر اساس ماده ۲ قانون مبارزه با پولشویی ایران " که در سال ۱۳۸۶ به تصویب رسید

جرم پولشویی عبارت است از:

الف-تحصیل ، تملک ، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از فعالیت‌های غیر قانونی با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه ارتکاب جرم به دست آمده باشد ؛

ب-تبدیل ، مبادله ، یا انتقال عوایدی به منظور پنهان کردن منشاء غیر قانونی آن با علم به این که به طور مستقیم یا غیر مستقیم ناشی از ارتکاب جرم بوده یا کمک به مرتکب به نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نگردد ؛

ج- اخفاء یا پنهان یا کتمان کردن ماهیت واقعی ، منشاء ، منبع ، محل ، نقل و انتقال ، جابجایی یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد .

قانون اساسی سال ۱۳۵۸ در اصل «۴۹» چنین مقرر کرده است: «... ثروت‌های ناشی از ربا، غصب، رشوه، اختلاس، سرقت، قمار، سوءاستفاده از مقاطعه‌کاری‌ها و معاملات دولتی، و فروش زمین‌های موات و مباحات اصلی، دائر کردن اماکن فساد و سایر موارد غیرمشروع را گرفته و به صاحب حق رد کند و در صورت معلوم نبودن او به بیت‌المال بدهد. این حکم باید رسیدگی و تحقیق و پس از ثبوت شرعی بوسیله دولت اجرا شود».

در راستای اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی، قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۶۳/۵/۱۷ به تصویب قانون‌گذار رسیده است. یکی از اهداف تشکیل حکومت اسلامی مبارزه با فساد و درآمدهای نامشروع دولت‌مردان و ثروت‌اندوزی آنان بوده است. پیروزی انقلاب اسلامی به رهبری بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران، امام خمینی (ره)، نیز با هدف مبارزه با فساد میسر شد. دولت‌های جامعه ملل از تصاحب درآمد نامشروع و غیرقانونی در رنج هستند و به همین دلیل قانون مبارزه با جرایم سازمان‌یافته فراملی را تدوین کرده‌اند.

ماده «۶» کنوانسیون پالمو درباره جرم‌انگاری تطهیر عواید حاصل از جرم چنین بیان می‌کند: «هر یک از دولت‌های عضو طبق اصول اساسی حقوق داخلی خود تدابیر قانونی و سایر تدابیر لازم برای جرم‌انگاری اعمال نمایند». دولت جمهوری اسلامی ایران پس از الحاق به کنوانسیون پالمو قانون مبارزه با پولشویی را در بهمن ماه ۱۳۸۶ تصویب و در این خصوص جرم‌انگاری کرده است.

شاید پولشویی به عنوان یک جرم بدون قربانی به نظر برسد و هیچ یک از حالت‌های ناخوشایند مانند احساس بی‌اطمینانی یا ترس ناشی از جرایمی چون قتل، سرقت و سایر جرایم سازمان‌یافته، درباره آن صدق نکند. بعضی از شهروندان نسبت به اصطلاح و لفظ پولشویی اطلاعات کمی دارند، حتی ممکن است از واژه پولشویی تعبیری مثبت تلقی شود؛ لیکن در فرهنگ حقوقی، پولشویی پدیده‌ای است ناهمگون با اجتماع و اقتصاد، و از نظر اقتصادی مضر است. پولشویی یکی از شریان‌های تجارت مجرمانه جهانی تلقی می‌شود؛ چون ناشی از فعالیت‌های اقتصادی ناسالم بوده و نقش اساسی آن ترغیب یا تسهیل فعالیت بزه‌کاران یا تقویت جرایم سازمان‌یافته است. پولشویی تهدیدی جدی علیه اقتصاد ایران و جهان بوده و باعث می‌گردد فعالیت اقتصاد خصوصی، دولتی و تعاونی از مسیر اصلی خود خارج شود و به یک شریان ناصحیح درآید. عموماً پولشویی را عارضه ثانوی و متقارن با جرم مستند مثل قاچاق مواد مخدر، سرقت، کلاهبرداری، تحصیل مال نامشروع از طریق اختلاس و سایر جرایم سازمان‌یافته می‌دانند. با آشکار شدن تهدیدهای جهانی ناشی از پولشویی، دلایل مبارزه با آن نیز افزایش یافته است.

آثار پولشویی در جامعه

عملیات پولشویی در سطح وسیع جامعه، اثرات نامطلوب و زیان‌باری بر اقتصاد کشورها و جامعه جهانی بر جای می‌گذارد که می‌توان به این موارد اشاره کرد: گسترش فعالیت‌های مجرمانه زیرزمینی در جامعه، اختلال در جمع‌آوری مالیات و تشویق فرار مالیاتی در جامعه، اختلال در بازارهای مالی، افزایش نرخ تورم، افزایش انحرافات اجتماعی، فاسد شدن ساختار حکومت و آسیب‌رسانی به اعتبار دولت‌ها و نهادهای اقتصادی کشور، رقابت‌پذیری ناسالم اقتصادی که موجب تضعیف بخش خصوصی و تعاونی می‌شود، تخریب بازارهای مالی، فرار سرمایه به صورت غیرقانونی، ورشکستگی بخش خصوصی، تخریب بنیان‌های تجارت خارجی، افزایش ریسک خصوصی‌سازی، مال‌اندوزی مجرمان و فعالان غیرقانونی، و کاهش بهره‌وری در بخش واقعی اقتصاد. پولشویی سلامت اقتصادی و اجتماعی کشور را تهدید می‌کند و به توسعه دامنه فساد اقتصادی و تخریب نهادهای مالی منجر می‌شود و سرمایه‌گذاری‌های مولد و عام‌المنفعه را از مسیر خود خارج می‌کند، بازار غیررسمی را توسعه می‌بخشد و عدم تعادل بازارهای مسکن، بورس، پول و غیره را به دنبال دارد. آثار سوء پولشویی بر اقتصاد کشور بسیار حادث‌تر از آن است که بتوان ریشه‌های آن را صرفاً در خارج از کشور جست. می‌توان با رفع از موانع ساختاری این پدیده نامیمون را زدود یا دست کم کاهش داد.

آغاز فعالیت مبارزه با پولشویی در بانک تجارت:

بانک تجارت با درک اهمیت پیشگیری از پولشویی و تامین مالی تروریسم و در راستای تلاش دولتمردان برای مبارزه با این دو پدیده در کشور، همواره اهتمام جدی در این مهم داشته و بعنوان یکی از ارکان شبکه

حفاظت از سیستم مالی، با هدف ایجاد یک نظام ضدپولشویی کارا جهت جلوگیری از ورود پول غیر قانونی به سیستم مالی از سال ۱۳۸۲ تاکنون قوانین، آیین نامه ها و دستورالعملهای مربوط به پیشگیری از پولشویی را فعالانه پیاده سازی و اجرا نموده است و گامهای موثری در پیشبرد اهداف وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی برداشته است. در تاریخ ۸۱/۸/۱۸ شورای پول و اعتبار "مقررات پیشگیری از پولشویی" را تصویب که از طریق بانک مرکزی ج.ا. کشور برای اجرا به سیستم بانکی ابلاغ گردید. در اجرای بند ۸ مصوبه شورای پول و اعتبار، "دستورالعمل مقررات پیشگیری از پولشویی" در تاریخ ۸۲/۸/۲۰ به تصویب هیات مدیره بانک رسید و طی بخشنامه ای در ۸۲/۹/۱ به کلیه شعب و واحدهای ذیربط بانک ابلاغ گردید. حسب دستور مدیرعامل وقت در تاریخ ۸۲/۱۰/۱۲ کمیته تخصصی پیشگیری از پولشویی متشکل از نمایندگان مدیریتهای امور سازمان، فناوری اطلاعات، بین الملل، بازرسی، حقوقی، حراست، مالی و مناطق تحت نظر یکی از اعضای هیات مدیره در مدیریت امور مالی تشکیل گردید. این کمیته وظیفه نظارت بر شعب و واحدها به منظور اجرای صحیح دستورالعمل مقررات پیشگیری از پولشویی و شناسایی موارد مشکوک و گزارش دهی آن را بر عهده داشت. هم زمان با تشکیل کمیته پیشگیری از پولشویی، در راستای اثربخشی مطلوب تر، اهداف زیر بعنوان وظایف هر بخش نظر گرفته شد.

الف - وظایف شعب:

۱- نظارت مستمر بر کلیه عملیات و معاملات روزانه مشتریان با هدف شناسایی عملیات مشکوک به

پولشویی توسط مسئولین ذیربط در شعبه

۲- شناسایی کامل و احراز هویت مشتریان (اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی) در مواردی که شبهه معاملات مشکوک وجود داشته باشد و اخذ مدارک لازم و اعمال کنترل‌های اولیه توسط مسئولین شعبه در چارچوب دستورالعمل‌های موجود در این زمینه

۳- اخذ و بررسی گزارشات عملیات مشکوک به پولشویی از کارکنان در شعبه و در صورت تایید مشکوک بودن عملیات، انعکاس مراتب به طور کامل و محرمانه از سوی مسئولین شعبه با ذکر جزئیات لازم از قبیل: نوع عملیات، تاریخ، ساعت، مبلغ معامله، مشخصات و نشانی شخص معامله کننده و ذینفع معامله، شماره حساب‌هایی که جهت انجام معامله مورد استفاده قرار گرفته، قراین و دلایل سوء ظن و ... به کمیته پیشگیری از پولشویی

۴- نگهداری مدارک و کلیه سوابق معاملاتی مشتری در شعبه به نحوی که ردیابی هر گونه عملیات و معاملات تجاری از سوی مقامات نظارتی بانک مرکزی ج.ا.ا و مسئولین پیشگیری از پولشویی امکان پذیر باشد.

۵- رعایت دقیق مفاد دستورالعمل‌های موجود در این زمینه و انجام همکاری‌های لازم با کمیته پیشگیری از پولشویی

ب- وظایف کمیته پیشگیری از پولشویی

۱- دریافت گزارش مواردی که براساس بخشنامه‌های صادره مشکوک به پولشویی تشخیص داده می‌شوند از مدیریتهای شعب مناطق و یا مستقیماً از مسئولین شعب به همراه مدارک

۲- دعوت از نمایندگان عضو کمیته از سوی دبیر کمیته و اقدام به تشکیل جلسه به منظور بحث و تبادل نظر پیرامون موارد ارجاعی

۳- انعکاس تصمیمات متخذه در جلسات کمیته به بخش کارشناسی مستقر در حوزه مدیر امور مالی به

منظور انجام پیگیریها و اقدامات لازم

۴- جمع آوری آمار و اطلاعات و انجام بررسیهای لازم از سوی کارشناسان ذیربط و انعکاس نتایج

اقدامات بعمل آمده به کمیته مزبور

۵- جمع بندی نهایی پیرامون عملیات مشکوک به پولشویی توسط دبیر کمیته و ارائه نقطه نظرات به عضو

محترم هیات مدیره بعنوان مسئول امور مربوط به پیشگیری از پولشویی

۶- گزارش مراتب به کمیته ویژه پیشگیری از پولشویی در بانک مرکزی ج.ا.ا در صورت تایید اقدامات

بعمل آمده از سوی عضو محترم هیات مدیره

۷- انجام هماهنگی های لازم با سایر واحدهای بانک در روند بررسی موضوعات ارجاعی

۸- بررسی دستورالعمل ها و سایر امور ارجاعی به کمیته مزبور

۹- پاسخ به سوالات کارگزاران بانک در کشورهای مختلف ضمن انجام هماهنگیهای لازم با مدیریت امور

بین الملل

در سال ۸۷ و پس از سپری شدن مدت زمانی از ایجاد کمیته پیشگیری از پولشویی در بانک تجارت، با تاکید

مدیریت عامل وقت برای تجدید و تقویت ساختار کمیته پیشگیری از پولشویی موارد ذیل لحاظ گردید.

۱- دایره ای تحت عنوان "پیشگیری از پولشویی" از نوع درجه یک تحت نظر مستقیم مدیریت امور بازرسی

مسئولیت پیگیری امور مربوط به پولشویی را عهده دار شد.

۲- کمیته پیشگیری از پولشویی با همان وظایف و اعضا به مدیریت امور بازرسی منتقل شد.

۳- مطالعات مستمر به منظور آگاهی از سیاستها و اهداف مجامع داخلی و بین المللی در زمینه پیشگیری از پولشویی آغاز شد.

۴- مطالعات مستمر و دقیق مقررات، آیین نامه ها و دستورالعملهای مرتبط با پیشگیری از پولشویی به منظور افزایش توانایی در ارائه نقطه نظرات کارشناسی صورت پذیرفت.

۵- آموزش کارکنان از طریق اداره آموزش بانک تجارت و برقراری دوره های آموزش بدو خدمت و ضمن خدمت به منظور آشنایی با قوانین- آیین نامه ها و دستورالعملهای مربوطه ونحوه عملکرد پولشویان در دستور کار قرار گرفت.

۶- ضرورت شرکت در جلسات کمیته پیشگیری از پولشویی و سایر جلسات ذیربط به منظور آگاهی از نقطه نظرات ارائه شده از سوی حاضرین در جلسه و به کار بستن آنها در موارد ارجاعی مورد تایید مقامات بانک قرار گرفت.

پس از آن به منظور فراهم آوردن تمهیدات لازم برای اجرای بند ۸ از ماده ۱۴ قانون پولی و بانکی کشور، بند الف از ماده ۷ قانون پیشگیری از پولشویی، فصل سوم آیین نامه اجرایی قانون پیشگیری از پولشویی موضوع تصویب نامه مورخ ۸۸/۹/۱۴ وزیران عضو کارگروه قانون پیشگیری از پولشویی، بانک تجارت در راستای اهداف مورد نظر خود برای پیشگیری از پولشویی در سال ۹۰ اقدام به تشکیل یک اداره مستقل تحت نظارت مستقیم مدیریت محترم عامل نمود، که وظایف آن در قالب یک برنامه جامع شامل ۴ سرفصل کلی و ۳۹۰ برنامه که با توجه به مصوبه شورای عالی مبارزه با پولشویی است برنامه ریزی گردید.

اهم اقدامات انجام گرفته بانک طی سال ۹۰ در زمینه پیشگیری از پولشویی :

۱- ابلاغ دستورالعملهای ده گانه پیشگیری از پولشویی بانک مرکزی ج.ا.طی بخشنامه شماره ۸۴۷:۷

مورخ ۹۰/۶/۱۳

۲- تشکیل کمیته فرعی پیشگیری از پولشویی به منظور بومی سازی دستورالعملهای سیزده گانه بانک

مرکزی برای پیشگیری از پولشویی

۳- جمعیت و بومی سازی و ابلاغ دستورالعمل های ده گانه و دو دستورالعمل جدید پیشگیری از پولشویی

طی بخشنامه شماره ۵۰۰۳ مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۲۴

۴- ابلاغ دستورالعمل اجرای مبارزه با پولشویی در صرافی ها به صرافی تحت پوشش بانک طی نامه شماره

۱۳۹۰/۱۲/۱ مورخ ۱۹/۹/۱۹۰۰/۱۸۰۶۸

۵- آموزش ۷۰۷ نفر از پرسنل به میزان ۶۹۹۸ ساعت و در مجموع ۴۴۴،۲۲۹،۱ عملکرد آموزشی تا سال

۹۰ (در زمینه پیشگیری از پولشویی و آشنایی با دستورالعملهای بانک مرکزی)

۶- تهیه مواد آموزشی پیشگیری از پولشویی برای آشنایی تمامی کارکنان بانک از جمله جزوه آموزشی و

لوح فشرده تصویری

۷- ابلاغیه تاکید مبنی بر شناسایی و گزارش دهی معاملات مشکوک طی بخشنامه شماره ۱۰۰۰ مورخ

۱۳۹۰/۷/۳۰

۸- انسداد حسابهای فاقد شماره و شناسه ملی و عدم ارائه خدمت به دارندگان این گونه حسابها از تاریخ

۱۳۹۰/۸/۴

۹- ارسال پیامک به مشتریان بانک تجارت و اطلاع رسانی به منظور مراجعه به شعب و تکمیل اطلاعات مربوطه

۱۰- تامین دسترسی واحد پیشگیری از پولشویی به بانک اطلاعاتی گیرندگان خدمات پایه

۱۱- تامین دسترسی واحد پیشگیری از پولشویی به اطلاعات تراکنشهای جاری و گذشته

۱۲- ارسال گزارشهای مشکوک ارسالی از شعب به واحد اطلاعات مالی

۱۳- برقراری ارتباط با واحد اطلاعات مالی از طریق خطوط MPLS

۱۴- پاسخگویی به استعلامهای انجام شده توسط دبیرخانه شورای عالی پیشگیری از پولشویی

۱۵- آموزش ۹ نفر از کارشناسان بانک توسط بانک مرکزی بعنوان مدرس پیشگیری از پولشویی

۱۶- انتشار کتاب "مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم در بانکها" همراه با آیین نامه و دستورالعملهای

بانک مرکزی برای آشنایی هر چه بیشتر همکاران

اداره مبارزه با پولشویی